

# Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ olvasószolgálat

A második ötéves terv könyvtárügyi irányelveinek megjelenése óta számos cikk boncolgatta *A Könyvtáros* hasábjain könyvtáraink feladatait, problémáit. Vizsgáljuk most meg egyik nagy szakkönyvtárunk, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ olvasószolgálati munkáját, hogyan igyekszik megvalósítani az irányelvek célkitűzéseit, mit tett eddig, mit kell tennie, hol kell javítania ez irányú tevékenységét.

Az OMgK az egész ország mezőgazdaságát ellátó dokumentációs tevékenysége mellett olvasószolgálatával is igyekszik hazánk valamennyi mezőgazdasági intézményét és szakemberét szolgálni, részben közvetlenül, részben közvetve. Közvetlenül az egész országot behálózó kölcsönző tevékenységével segíti a mezőgazdaságot, valamennyi mezőgazdasági szakember és főként a mezőgazdaság iránt érdeklődők (kisállattenyésztők, házikert-tulajdonosok, méhészek) minden szakirodalmi igényének kielégítésére azonban nem vállalkozhat. Vidékiek számára bizonyos esetekben csak közvetve nyújthat segítséget.

Fontos az „irányelvek” azon célkitűzése, mely a közművelődési könyvtárak szakirodalmi állományának növelését, gazdagítását szorgalmazza és sürgeti a szak- és közművelődési könyvtárak szorosabb együttműködését is. A vidéki szakemberek mezőgazdasági szakkönyvekkel való gyorsabb és jobb ellátását kívánja közvetve szolgálni az OMgK az 1960-ban új kiadásban megjelentetett „Tanácsadó a mezőgazdasági szakkönyvállomány hasznosítására” c. ajánló jegyzékkel, mely segítséget nyújt a vidéki közművelődési könyvtárak mezőgazdasági állományának összeállításához, gyarapításához és ajánlásához. Az OMgK ezenkívül a közművelődési könyvtárak különböző értekezletein és megbeszélésein esetenként felhívja a figyelmet a közművelődési könyvtárak mezőgazdasági szakkönyvállományának gyarapításával és hasznosításával kapcsolatos problémákra, valamint az OMgK kiadványok, szolgáltatások felhasználásának lehetőségeire.

Még sok esetben tapasztaljuk, hogy vidéki intézmények, könyvtárak az OMgK-tól kérnek kölcsön olyan alapvető mezőgazdasági műveket, amelyekkel megyei, járási könyvtárainknak feltétlenül rendelkezniük kellene. (Például a *Magyar Mezőgazdaság* c. folyóirat, *Vágsellyei Mezőgazdasági* üzemtan, *Kotsis: Mezőgazdasági építészeti, Báldy: A baromfi tenyésztése* c. szakkönyvek stb.)

Ezek a közvetett olvasószolgálati módszerek az „irányelvek”-nek arra a célkitűzésére épülnek, hogy a felmerült szakirodalmi igényt elsősorban az a könyvtár hivatott kielégíteni, amely területileg legközelebb esik az igénylőhöz. Így juthatnak a vidéki szakemberek és a mezőgazdaság iránt érdeklődők leggyorsabban és legkönnyebben a gyakran szükséges, alapvető magyar mezőgazdasági művekhez. A speciális és a külföldi mezőgazdasági szakirodalmi igényt közművelődési könyvtáraink már éppen úgy nem elégíthetik ki, mint ahogy az OMgK sem vállalkozhat az alapvető, általános magyar mezőgazdasági szakirodalom olyan nagytömegű beszerzésére és kölcsönzésére, hogy az egész országban jelentkező igényeket kielégíthesse. A speciális mezőgazdasági irodalmi igények kielégítése, a külföldi szakirodalom és a dokumentációs kiadványok kézbeadása, valamint az alkalmi szakirodalmi tájékoztatás az OMgK olvasószolgálatának legfontosabb feladata, amellyel közvetlenül kell segítenie a mezőgazdasági szakembereket, intézményeket és gazdaságokat a mezőgazdasági szocialista átszervezése és a termelés egyidejű növelése érdekében kifejtett munkájukban.

A szakkönyvtári feladatok fontosságának és nagyságának megfelelően az OMgK először is szilárd alapokra fektette kölcsönző szolgálatát: 1960. január 1-től életbeléptette új kölcsönzési szabályzatát, majd az „irányelvek” szellemének megfelelően megerősítette kölcsönző szolgálatát, s a lehetőségekhez képest kettős szakképzettségű dolgozókat helyezett az olvasószolgálatához. (A kölcsönzést végző 3 könyvtáros közül kettő mezőgazdasági mérnök, kettőnek már megvan és egy most szerzi meg könyvtárosi diplomáját).

Az új kölcsönzési szabályzat — figyelembe véve az új feladatokat — elsősorban a mezőgazdasági igazgatás, termelés, a tudományos és oktató munka szakembereinek szakirodalommal való ellátását igyekszik biztosítani, mégpedig elsősorban munkahelyükön keresztül. A mezőgazdaság iránt egyénileg érdeklődők közül csak a budapestieknek, illetve Budapest környékieknek teszi lehetővé a kölcsönzést, a vidékieket pedig a megyei könyvtárhálózathoz irányítja. Az alább közölt számadatokban a postai kölcsönzés adatainak változása pontosan mutatja az új kölcsönzési szabályzat bevezetésének hatását, amelynek következtében csaknem 400 különböző foglalkozású vidéki köl-

csönzöt adtunk át a közművelődési könyvtárhálózatnak. Az 1959. évi 510-ról 1960-ban 420-ra csökkent a postai kölcsönzések száma, a kölcsönzött könyvtári egységeké pedig 1627-ről 1349-re. 1961-ben azonban már ismét 501 a postai kölcsönzések száma, és az 1959. évinél is magasabbra, 1701-re emelkedett a kölcsönzött könyvtári egységek száma. Ez a növekedés az állami gazdaságok és termelő üzemek, valamint a közművelődési könyvtárak érdeklődésének bizonyos élénkülésével magyarázható.

Az alábbiakban az utolsó évek első féléveinek kölcsönzési statisztikai adatait hasonlítjuk össze és megpróbáljuk ki-

olvasni belőlük olvasószólamunk irányának helyességét, illetve hiányosságait.

#### A beiratkozott olvasók száma

1959-ben (január—június) 1409 fő és intézmény  
1960-ban (január—június) 1630 fő és intézmény  
1961-ben (január—június) 1650 fő és intézmény

A fenti adatokból csak annyit láthatunk, hogy 1960-ban, a csaknem 400 vidéki olvasó átadása ellenére, lényegesen emelkedett az olvasók száma, 1961-ben azonban már csak kévéssel.

Érdekesebb a beiratkozott olvasók kateóriák szerinti megoszlása:

	1960 I—VI.			1961 I—VI.		
	fő	%	%	fő	%	%
Belső munkatárs	82	5.04	5.04	92	5.57	5.57
Mezőgazdasági tudományos kutató és oktató .....	298	18.28	57.97	232	14.07	54.98
Mezőgazdasági mérnök .....	235	14.41		191	11.58	
Mezőgazdasági dolgozó .....	15	0.92		18	1.09	
Mezőgazdasági egyetem és főiskolai hallgató .....	191	11.72	180	10.91		
Mezőgazdasági oktató-, kutató- és igazgatási intézmény .....	165	10.12	217	13.15		
Mezőgazdasági üzemek .....	41	2.52	69	4.18		
Egyéb diplomás, kutató .....	236	14.48	36.99	200	12.12	39.45
Egyéb (nem diplomás) olvasó .....	220	13.50		203	12.30	
Egyéb könyvtárak, intézmények, hivatalok, üzemek .....	147	9.01		248	15.03	
	1630	100	100	1650	100	100

A statisztikai adatok világosan mutatják, hogy az OMgK feladatának megfelelően a mezőgazdasági szakirányítás, oktatás, kutatás és termelés szakembereit és intézményeit szolgálja. Bár az olvasóterem — építkezés okozta — zárvatartása miatt az 1961. évi adatok csaknem minden kategóriánál visszaesést mutatnak, azonban azt mégis tisztán elénk tárják, hogy az összes beiratkozott olvasó közül 1960-ban 58%, 1961-ben pedig 55% a mezőgazdaság területén működő olvasó. Ha figyelembe vesszük, hogy a belső munkatársak, akik az intézet egyre szélesedő dokumentációs és fordítói tevékenységével, az OMgK által kiadott, évről évre növekvő számú és változatosabb szakirodalmi összeállítások szerkesztésével szintén a mezőgazdaságot szolgálják, arra az eredményre jutunk, hogy a könyvtár olvasóforgalmának több mint 2/3-át mezőgazdasági szakemberek adják. A forgalomnak csak 1/3-a jut egyéb tudományos

intézményekre, könyvtárakra — amelyek nagyrészt szintén mezőgazdasági szakemberek számára kéri az irodalmat — és a mezőgazdaság, vagy egy-egy ága iránt érdeklődő egyéb kölcsönzőkre. Ez így rendjén is, van!

A részletesebb vizsgálat azonban megmutatja kölcsönzésünk tevékenységének gyengéit is. Nem lehetünk megelégedve a termelő üzemek kis forgalmával, és — főként — a termelőszövetkezetek alacsony százalékban való képviselésével.

Most, amikor termelőszövetkezeteink megszervezése, megalapozása befejezéséhez közeledik, talán a legalkalmasabb pillanatban állapíthatjuk meg kis számvetésünk alapján: jobban kell támogatnunk termelőszövetkezeteinket szakirodalommal, kölcsönzési propagandával, feléjük kell fordulnunk, hogy felkeltsük szakirodalmi érdeklődésüket, s ezáltal hozzájárulhassunk termelésük növeléséhez.

Ordódy Mária